

УДК 342.951.132.4

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2024.6>**А. Козін,**

доктор філософії в галузі права,
старший науковий співробітник відділу
актуальних питань філософії права та юридичної лінгвістики
Науково-дослідного інституту публічного права

СУЧАСНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ

Постановка проблеми. Воєнний стан в Україні та непередбачувані дії з боку країни-агресора спонукає державні органи формувати способи і механізми підвищення обороноздатності держави, зокрема через взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Взаємодія органів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у питаннях забезпечення громадської безпеки у воєнний час є необхідною, така взаємодія має бути належним чином нормативно врегульована, має бути відпрацьованою та такою, що ефективно реалізується.

Більшість віддалених від великих міст громад сьогодні не мають ефективної взаємодії між такими органами, однак дуже потребують. Цю проблему можливо реалізувати шляхом нормативно-правового закріплення або закріплення на місцевому рівні, а також вироблення інших механізмів, які становлять сьогодні підвищену актуальність та потребують детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції у сфері забезпечення правопорядку та громадської безпеки займалися такі науковці як: Ключев О., Могилевська Л., Корнієнко М., Лялюк О., Шевченко С., Пишна А., Новіченко А., Корнієнко М. та інші.

Метою наукової статті є дослідження питань сучасної взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні, а також дослідження способів і механізмів реалізації такої взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взаємодія з органами Національної поліції робить можливим для органів місцевого самоврядування досягнути нові функції, такі як, зокрема, захист життя і здоров'я громадян, охорона громадського порядку, забезпечення безпеки, захист суспільства та держави від протиправних посягань тощо.

В свою чергу і ефективність діяльності органів Національної поліції залежить від взаємодії з органами місцевого самоврядування, які під час правового режиму воєнного стану відіграють значну роль щодо охорони та оборони територіальних громад, зокрема, внаслідок створення військових адміністрацій.

Повномасштабне вторгнення на територію України стало підставою прийняття Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 та введення правового режиму воєнного стану з 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року, який відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»

є особливим правовим режимом, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

Таким чином, органи місцевого самоврядування продовжили виконання своїх повноважень та отримали повноваження для забезпечення здійснення заходів необхідних для підвищення обороноздатності України, захисту безпеки населення та інтересів держави.

Науковці поняття «взаємодія» пропонують визначати як особливий тип відношення між суб'єктами [2, с. 77]; як коло зв'язків і контактів для планування роботи, узгодження дій, обміну інформацією тощо; як форма зв'язку елементів системи, які взаємодоповнюють один одного, забезпечують функціонування всієї системи в цілому [3, с. 50]; як спільну взаємоузгоджену діяльність для досягнення спільної мети та забезпечення виконання спільних завдань [4, с. 226].

В рамках дослідження взаємодії органів місцевого самоврядування з органами Національної поліції науковці зазначають, що організація спільної діяльності повинна відбуватися на основі принципів взаємодії, правильна реалізація яких дозволить побудувати конструктивне співробітництво, об'єднуючи й погоджуючи

їх зусилля для досягнення спільних інтересів, успішно долаючи протиріччя, які виникають [5, с. 382].

Науковці також у частині взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції з метою забезпечення правопорядку та громадської безпеки виділяють наступні форми взаємодії: організаційну, інформаційну, контрольну, матеріально-технічну [6, с. 61–74].

На територіях, де введено воєнний стан, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Президентом України можуть утворюватися тимчасові державні органи – військові адміністрації. Відповідні військові адміністрації утворюються на базі державних адміністрацій, в яких новий штатний розпис затверджується новим начальником військової адміністрації. При цьому може бути начальником військової адміністрації та особа, що була головою адміністрації на базі якої було утворено відповідну військову адміністрацію, зокрема, Указом Президента України від 24.02.2022 № 68/2022 було утворено 24 обласні та Київську міську, а також районні військові адміністрації для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку.

Взаємодія органів Національної поліції з військовими адміністраціями, що були утворені на базі органів місцевого самоврядування, а фактично – з військовим командуванням, лише підвищує ефективність для громади від такої взаємодії. Зазначене обґрунтовується сферою закріплених законодавчо повноважень новоутворених військових адміністрацій, зокрема таких, як здійснення заходів правового режиму воєнного стану разом з військовим командуванням самостійно або із залученням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також здійснення на відповідних територіях повноважень місцевих державних адміністрацій.

Законом України «Про Національну поліцію» визначено, що органи Національної поліції беруть участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, а в межах додаткових повноважень Національної поліції встановлено, що у разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України органи та підрозділи, що входять до системи поліції, відповідно до законодавства України беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремі місцевості [7].

Разом з тим, у процесі своєї діяльності поліція здійснює взаємодію з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також з органами місцевого самоврядування в межах компетенції, визначеної законом. А взаємодія така полягає у забезпеченні єдності дій, взаємодопомоги й об'єднанні зусиль для успішного вирішення спільних завдань щодо забезпечення та здійснення заходів правового режиму воєнного стану на території України, тобто взаємодія і взаємна допомога повинні бути чітко узгоджені як за цілями та завданнями, так і за місцем і часом проведення спільних заходів.

Для забезпечення взаємодії органи місцевого самоврядування та органи Національної поліції мають: сприяти один одному у забезпеченні захисту прав та свобод громадян, дотриманні законності та правопорядку, а також у сфері запобігання правопорушенням та забезпеченні правопорядку; здійснювати обмін інформацією.

Законодавчі особливості взаємодії органів Національної поліції і органів місцевого самоврядування на період правового режиму воєнного стану зазнали змін, зокрема Закон

України «Про Національну поліцію» було доповнено нормами, відповідно до яких на період правового режиму воєнного стану у частині діяльності органів Національної поліції: громадський контроль не здійснюється; не здійснюється річний звіт про діяльність поліції, недовіра керівництву поліції, залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських.

Деякі науковці зазначають, що підвищити ефективність взаємодії органів місцевого самоврядування з органами Національної поліції можливо шляхом створення муніципальної поліції, яка фінансуватиметься місцевим бюджетом та відповідатиме місцевим умовам, що дозволить органам місцевого самоврядування самостійно впливати на стан правопорядку у громаді [8, с. 579].

Також, деякі зазначають, що створення муніципальної поліції можливе лише на законодавчому рівні з метою чіткого розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та територіальних підрозділів Національної поліції [9, с. 387].

Однак варто наголосити, що все ж деякі громади, користуючись нормою Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо можливості утворення муніципальної поліції, створили муніципальну варту чи муніципальну охорону.

У наукових дослідженнях міжнародного досвіду взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції зазначається, що деякі зарубіжні країни, зокрема, Сполучені Штати Америки, Англія, а також Федеративна Республіка Німеччина мають практику як закріплення на законодавчому рівні самої можливості, так і реалізації на практиці, функціонуючих муніципальних правоохоронних установ, на кшталт муніципальної поліції, що разом з органами місцевого самоврядування забезпечують охорону громадського порядку [10, с. 56].

Також, науковцями пропонується затвердити на рівні наказу органів Національної поліції або на рівні рішення органу місцевого самоврядування положення про взаємодію органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції на постійній основі з метою функціонування зазначеної взаємодії на постійній основі відповідно до затверджених алгоритмів з метою запобігання злочинності в громадах, а також забезпечення правопорядку і безпеки тощо [11, с. 383].

Таким чином, погоджуємось із науковцями, що ефективна взаємодія органів Національної поліції з органами місцевого самоврядування є вкрай важливою, особливо під час правового режиму воєнного стану, тож таку взаємодію варто формувати через співробітництво з метою забезпечення безпеки та правопорядку в громадах.

Висновки. Взаємодія органів Національної поліції та органів місцевого самоврядування є дієвим механізмом забезпечення реалізації законних інтересів громадян, а також забезпечення безпеки та правопорядку в громадах, особливо, під час правового режиму воєнного стану. Таку взаємодію пропонуємо розглядати як способи організації відносин, та спільної їх реалізації з метою захисту безпеки громадян та забезпечення правопорядку в громадах.

Наукова стаття присвячена сучасній взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Визначено, що заходи в умовах воєнного стану в громадах проводяться і потребують безсумнівно взаємодії з органами Національної поліції, спільних напрацювань і спільних рішень. Зазначено, що структурно

функціонування органів місцевого самоврядування в Україні було змінено, шляхом фактичної заміни виконавчих органів рад як адміністрацій на військові адміністрації у більшості громад, а отже взаємодія військових адміністрацій з органами Національної поліції стала ефективним способом врегулювання багатьох питань, що здійснюються з метою підвищення обороноздатності держави. Досліджено способи та механізми реалізації взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Проаналізовано заходи, які наразі спільними зусиллями органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції здійснюються в умовах правового режиму воєнного стану. Визначено нормативно-правове забезпечення взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Визначено проблеми, з якими стикаються органи місцевого самоврядування та органи Національної поліції у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку. Визначено пропозиції до удосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та органів Національної поліції у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Ключові слова: взаємодія, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, органи Національної поліції, функціонування органів місцевого самоврядування, правовий режим воєнного стану.

Kozin A. Modern interaction between local government bodies and national police bodies in the sphere of ensuring public safety and order

The scientific article is devoted to the modern interaction of local self-government bodies and National Police bodies in the sphere of ensuring public safety and order, in particular, in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine. It was determined that measures under martial law in communities are carried out and undoubtedly require interaction with the National Police, joint efforts and joint decisions. It is noted that the structural functioning of local self-government bodies in Ukraine has been changed by actually replacing the executive bodies of councils as administrations with military administrations in most communities, and therefore the interaction of military administrations with the National Police bodies has become an effective way of settling many issues that are carried out with the aim of increasing defense capabilities state. The methods and mechanisms of implementing the interaction of local self-government bodies and the National Police in the sphere of ensuring public safety and order, in particular, in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine, have been studied. The measures that are currently carried out by the joint efforts of local self-government bodies and the National Police under the conditions of the legal regime of martial law have been analyzed. The regulatory and legal support for the interaction of local self-government bodies and the National Police in the field of ensuring public safety and order, in particular, in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine, has been determined. Problems faced by local self-government bodies and National Police bodies in the sphere of ensuring public safety

and order have been identified. Proposals for improving the interaction of local self-government bodies and National Police bodies in the field of ensuring public safety and order, in particular, in the conditions of the legal regime of martial law in Ukraine, have been identified.

Key words: interaction, local self-government, local self-government bodies, National Police bodies, functioning of local self-government bodies, legal regime of martial law.

Література

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
2. Філософський енциклопедичний словник за ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис. 2002. 742 с.
3. Ключев О. М. Проблеми взаємодії підрозділів органів внутрішніх справ на регіональному рівні: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2010. 422 с.
4. Могилевська Л. До проблеми взаємодії Національної поліції з громадськістю та іншими органами державної влади у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 225–229. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.2.39>
5. Корнієнко М. В. Взаємодія органів місцевого самоврядування з національною поліцією у забезпеченні публічного порядку. Південноукраїнський правничий часопис. 2021 (т). № 1. С. 7–14.
6. Лялюк О. Ю. Деякі питання взаємовідносин органів та посадових осіб місцевого самоврядування з органами внутрішніх справ, прокуратури, Служби безпеки, судовими органами та органами юстиції. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 31. С. 61–74.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
8. Шевченко С. І. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії Національної поліції України та органів міс-

цевого самоврядування та перспективи нормативно-правового регулювання в питанні організації захисту публічного порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 576–579. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-7/139>

9. Пишна А.Г. Взаємодія органів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 385–387. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/97>

10. Новіченко А. Взаємодія поліції та органів місцевого самоврядування у забезпеченні правопорядку в Україні. *Європейські перспективи*. 2022. № 1. С. 52–57. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/14804>

11. Корнієнко М. В. Адміністративно-правові основи взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 379–384. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/96>

